

CẨM NANG

Kỹ năng vận động chính sách và pháp luật
trong tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	4
1. GIỚI THIỆU CHUNG	6
1.1. Cuốn cẩm nang này có những nội dung gì?	6
1.2. Ai nên đọc Cuốn cẩm nang này?	7
1.3. Trường hợp nào cần đến Cuốn Cẩm nang này?	7
2. VẤN ĐỀ CHUNG VỀ GÓP Ý XÂY DỰNG CHÍNH SÁCH, PHÁP LUẬT	8
2.1. Góp ý xây dựng chính sách, pháp luật là gì?	8
2.2. Tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật: Được gì? Mất gì?	9
2.2.1. Hiệp hội doanh nghiệp có quyền tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật?	9
2.2.2. Các loại văn bản pháp luật và cơ quan ban hành	11
2.2.3. Hiệp hội doanh nghiệp được lợi ích gì khi tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật?	11
2.2.4. Khi tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật có bị mất gì không?	12
2.2.5. Hiệp hội doanh nghiệp sẽ thay đổi được gì?	12
3. GÓP Ý XÂY DỰNG CHÍNH SÁCH VÀ PHÁP LUẬT TRONG TẠO THUẬN LỢI THƯƠNG MẠI XUYÊN BIÊN GIỚI	13
3.1. Giới thiệu chung về chính sách tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới	13
3.2. Tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật trong tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới như thế nào?	14
3.2.1. Theo dõi chính sách, pháp luật mới về thuận lợi thương mại xuyên biên giới và phát hiện bất cập	15
3.2.2. Các tiêu chí đánh giá văn bản pháp luật	24
3.2.3. Thể hiện ý kiến và truyền tải ý kiến đến cơ quan soạn thảo	28
3.2.4. Liên kết đến các bên liên quan và vận động chính sách tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới	29
3.2.5. Tham gia xây dựng văn bản pháp luật cấp địa phương về tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới	31

DANH MỤC BẢNG, HỘP

Bảng 1: Địa chỉ đăng tải chính sách, văn bản pháp luật về thuận lợi thương mại xuyên biên giới.....	17
Hộp 1: Thủ thuật tìm kiếm nhanh bằng Google.....	21
Hộp 2: Tìm kiếm dự thảo chính sách.....	22
Hộp 3: Cách đánh số và gọi tên văn bản pháp luật.....	23
Hộp 4: Các cơ quan có thẩm quyền tham gia vào quá trình soạn thảo pháp luật liên quan đến thuận lợi thương mại xuyên biên giới mà doanh nghiệp có thể liên lạc.....	30

MỞ ĐẦU

Tạo thuận lợi thương mại là một trong trụ cột quan trọng nhất trong hoạt động kết nối thương mại xuyên biên giới. Tại Việt Nam, trong tiến trình hội nhập sâu rộng với nền kinh tế thế giới, tạo thuận lợi thương mại trở thành một trong những hoạt động chủ chốt của chiến lược cải cách và tự do hóa thương mại. Việc tham gia Hiệp định Tạo thuận lợi thương mại trong khuôn khổ Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO Trade Facilitation Agreement) vào năm 2016 là một trong những động lực quan trọng thúc đẩy Việt Nam tiếp tục thực hiện nhất quán các nỗ lực đơn giản hóa và hài hòa hóa thủ tục hành chính liên quan đến xuất nhập khẩu. Trong tiến trình đó, Việt Nam đã sửa đổi, hoàn thiện nhiều chính sách, pháp luật để phù hợp với các cam kết quốc tế mà Việt Nam là thành viên.

Tại Việt Nam từ năm 2016 đến nay, Ủy ban Tạo thuận lợi Thương mại Quốc gia Việt Nam (V-NTFC) đã có vai trò quan trọng trong hoạt động tạo thuận lợi thương mại tại Việt Nam. V-NTFC đã bước đầu hình thành hình thức điều phối liên ngành ở cấp quốc gia giữa các cơ quan Bộ ngành của Chính phủ trong việc xây dựng Cơ chế một cửa quốc gia cũng như sự tham gia của Việt Nam vào Cơ chế một cửa ASEAN và hoạt động tạo thuận lợi thương mại tại Việt Nam. Trong cơ cấu của V-NTFC,¹ Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) được giao “trách nhiệm làm đầu mối kết nối việc triển khai thực hiện Cơ chế một cửa ASEAN, Cơ chế một cửa quốc gia và tạo thuận lợi thương mại giữa các cơ quan Nhà nước với các Hiệp hội, cộng đồng doanh nghiệp”. Thực hiện trách nhiệm được giao, trong những năm qua, VCCI đã tích cực và chủ động triển khai một loạt các hoạt động về: a) Thông tin, tuyên truyền và vận động các Hiệp hội, cộng đồng doanh nghiệp trong việc thực hiện Cơ chế một cửa ASEAN, Cơ chế một cửa quốc gia và tạo thuận lợi thương mại; b) Tổ chức xin ý kiến và tổng hợp các ý kiến tham gia của các Hiệp hội, cộng đồng doanh nghiệp về các vấn đề có liên quan đến việc thực hiện Cơ chế một cửa ASEAN, Cơ chế một cửa quốc gia và tạo thuận lợi thương mại; c) Đại diện cho các Hiệp hội, cộng đồng doanh nghiệp tham gia vào quá trình nghiên cứu, xây dựng các văn bản pháp luật liên quan đến việc thực hiện Cơ chế một cửa ASEAN, Cơ chế một cửa quốc gia và tạo thuận lợi thương mại. Hàng năm, hàng nghìn lượt ý kiến của các doanh nghiệp đã được VCCI tổng hợp gửi đến V-NTFC và các Bộ ngành liên quan, là một trong những nguồn thông tin tham khảo hữu ích cho việc điều chỉnh chính sách tạo thuận lợi thương mại trong thời gian qua.

¹ Quyết định 323/QĐ-UBCĐASSW ngày 24/10/2016 của Phó Thủ tướng Chính phủ ban hành Quy chế hoạt động của Ủy ban Chỉ đạo quốc gia về cơ chế một cửa ASEAN, cơ chế một cửa quốc gia và tạo thuận lợi thương mại, truy cập tại: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Bo-may-hanh-chinh/Quyết-dinh-323-QĐ-UBCĐDASW-Quy-che-hoat-dong-Uy-ban-chi-dao-quoc-gia-Co-che-mot-cua-ASEAN-2016-326884.aspx>

Để thúc đẩy tạo thuận lợi cho các doanh nghiệp tham gia các hoạt động xuất nhập khẩu, chính sách, pháp luật trong lĩnh vực này vẫn còn rất nhiều dư địa để cải cách và đồng thời cần có sự tham gia sâu rộng hơn của cộng đồng doanh nghiệp. Thực tế vẫn cho thấy nhiều doanh nghiệp, hiệp hội, cả hiệp hội ngành hàng và hiệp hội địa phương đang rất cần nâng cao năng lực phân tích và góp ý chính sách để tham gia vào quá trình góp ý xây dựng chính sách, pháp luật một cách hiệu quả hơn.

Chính vì vậy, Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) với sự hỗ trợ của Chương trình Tạo thuận lợi Thương mại của Cơ quan Phát triển quốc tế Hoa Kỳ (USAID) triển khai xây dựng **Cẩm nang “Kỹ năng vận động chính sách và pháp luật trong tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới”** nhằm nâng cao năng lực phát hiện vấn đề, xử lý thông tin, góp ý chính sách, pháp luật cho doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp tại Việt Nam.

1. GIỚI THIỆU CHUNG

1.1. Cuốn cẩm nang này có những nội dung gì?

Cuốn cẩm nang này được xây dựng nhằm hỗ trợ các doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp tham gia xây dựng chính sách và pháp luật về tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới (sau đây gọi tắt là tạo thuận lợi thương mại). Chúng tôi mong muốn các doanh nghiệp có thêm kỹ năng và chủ động hơn khi đối mặt với những quy định của pháp luật có liên quan đến hoạt động kinh doanh của mình, đặc biệt trong lĩnh vực tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới.

Tính đến tháng 10/2022, Việt Nam đã ký kết 15 Hiệp định Thương mại tự do (FTA), trong đó Việt Nam là một trong số ít quốc gia trong khu vực Châu Á - Thái Bình Dương tham gia FTA thế hệ mới. Tuy nhiên, tình trạng các doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp không biết đến chính sách mới hoặc biết quá chậm khi chính sách đã được ban hành và đi vào thực hiện vẫn còn khá phổ biến. Kết quả Điều tra Chỉ số Năng lực cạnh tranh cấp tỉnh (PCI) năm 2021 cho thấy, mức độ nhận biết của các doanh nghiệp về các FTA là khá khiêm tốn. Cụ thể, Hiệp định đối tác toàn diện và tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP) là hiệp định có tỷ lệ doanh nghiệp biết tới nhiều nhất, nhưng cũng chỉ ở mức 30%. Hiệp định thương mại tự do Việt Nam Liên minh Châu Âu (EVFTA) có 29% doanh nghiệp lựa chọn. Có 14% doanh nghiệp biết đến Hiệp định thương mại tự do Việt Nam Vương Quốc Anh (UKFTA), dù hiệp định này chỉ mới được ký kết vào ngày 29/12/2020. Khoảng 14% doanh nghiệp biết thông tin về các hiệp định FTA khác...²

Thực trạng trên một phần xuất phát từ việc cơ quan nhà nước chưa thực hiện tốt nghĩa vụ cung cấp thông tin, nhưng cũng một phần từ phía các doanh nghiệp khi có tới 78% doanh nghiệp không biết cơ quan đầu mối cung cấp thông tin về các FTA ở cả cấp Trung ương và cấp địa phương³. Ngoài ra, cũng nhiều doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp chưa thực sự quan tâm hoặc không biết cách tham gia ý kiến góp ý chính sách và các văn bản pháp luật, mặc dù Hiến pháp và Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật đã có quy định nhằm tạo điều kiện cho doanh nghiệp và người dân tham gia xây dựng pháp luật.

Từ những bản khoản đó, cuốn Cẩm nang này được xây dựng với các hướng dẫn hữu ích và cụ thể cho doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp để biết cách theo dõi và góp ý chính sách, pháp luật về tạo thuận lợi thương mại.

² VCCI, Báo cáo đánh giá việc thực hiện các Hiệp định Thương mại tự do thế hệ mới: Kết quả điều tra doanh nghiệp năm 2021

³ VCCI, Báo cáo đánh giá việc thực hiện các Hiệp định Thương mại tự do thế hệ mới: Kết quả điều tra doanh nghiệp năm 2021

Nội dung chính của cuốn Cẩm nang này:

- Lợi ích và tính khả thi của việc doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp tham gia vào công tác xây dựng chính sách, pháp luật về tạo thuận lợi thương mại;
- Làm thế nào để doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp có thể theo dõi, phát hiện các điểm bất cập của chính sách, đặc biệt trong lĩnh vực thuận lợi thương mại xuyên biên giới;
- Phương thức để doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp có thể góp ý chính sách và pháp luật một cách hiệu quả và ít tốn kém;
- Một số thông tin hữu ích khác (cách thức tra cứu, tìm kiếm chính sách, các trang thông tin điện tử cập nhật chính sách thuận lợi thương mại xuyên biên giới...)

1.2. Ai nên đọc Cuốn cẩm nang này?

Đối tượng chính mà cuốn Cẩm nang này hướng đến là các hiệp hội doanh nghiệp, đặc biệt là hiệp hội doanh nghiệp ngành hàng và hiệp hội doanh nghiệp địa phương. Trong quá trình tham gia xây dựng chính sách, VCCI nhận thấy nhiều doanh nghiệp rất cần sự hỗ trợ của hiệp hội doanh nghiệp để đại diện cho tiếng nói của mình tham gia góp ý chính sách. Tuy nhiên, nhiều hiệp hội doanh nghiệp còn thiếu các kỹ năng cần thiết để thực hiện công việc này.

Cuốn Cẩm nang được xây dựng tập trung vào những kỹ năng, cách làm đơn giản, ít tốn kém mà vẫn mang lại hiệu quả cao, phù hợp với cả các doanh nghiệp nhỏ và cả các hiệp hội doanh nghiệp với nguồn kinh phí hoạt động eo hẹp.

Ngoài ra, cuốn Cẩm nang cũng là tài liệu hữu ích với rất nhiều đối tượng quan tâm đến chính sách tạo thuận lợi thương mại khác như: các cơ quan hoạch định chính sách, các cơ quan truyền thông, các nhà nghiên cứu, độc giả cũng có thể tham khảo trong quá trình thực hiện công việc của mình.

1.3. Trường hợp nào cần đến Cuốn Cẩm nang này?

Mục tiêu của VCCI khi xây dựng Cẩm nang là nâng cao năng lực góp ý chính sách, pháp luật cho hiệp hội doanh nghiệp tại Việt Nam. Trong quá trình hoạt động, hiệp hội doanh nghiệp có thể đánh giá và nhận diện những vấn đề nổi cộm trong lĩnh vực tạo thuận lợi thương mại, từ đó chủ động đề xuất và tham gia góp ý chính sách, pháp luật. Ngoài ra, khi rơi vào một số tình huống sau, cuốn Cẩm nang này có thể trở nên hữu ích cho hiệp hội doanh nghiệp, đặc biệt là hiệp hội doanh nghiệp ngành hàng:

- *Thứ nhất*, khi cơ quan nhà nước đang chuẩn bị có một chính sách mới trong lĩnh vực thuận lợi thương mại xuyên biên giới ảnh hưởng đến hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp, đó có thể là các quy định gây khó khăn hoặc quy định có thể

mở ra cơ hội kinh doanh mới. Đây là trường hợp dễ dàng nhất để hiệp hội doanh nghiệp có thể tham gia ý kiến nhằm đưa ra được quy định cuối cùng có lợi cho doanh nghiệp và xã hội.

- *Thứ hai*, khi phải thực hiện quy định của pháp luật liên quan đến lĩnh vực thuận lợi thương mại xuyên biên giới, hiệp hội doanh nghiệp có thể thấy rằng quy định đó bất hợp lý, mất thời gian và thậm chí là không cần thiết. Nếu ở trong hoàn cảnh như vậy, hiệp hội doanh nghiệp có thể phản ánh khó khăn, vướng mắc của mình để Nhà nước thay đổi quy định bất hợp lý đó. Cuốn Cẩm nang sẽ hướng dẫn các thách thức, con đường và những điểm cần lưu ý để có thể kiến nghị tháo gỡ khó khăn.
- *Thứ ba*, khi hiệp hội doanh nghiệp có sáng kiến có thể giúp công việc kinh doanh trong lĩnh vực thương mại xuyên biên giới trở nên thuận lợi hơn và nhận thấy cần Nhà nước tạo điều kiện về mặt pháp luật để thực hiện sáng kiến đó. Lúc này, hiệp hội doanh nghiệp có thể chủ động chuyển sáng kiến đó đến cho cơ quan, cán bộ phù hợp để thực hiện.

Ngoài những tình huống đó, bất kỳ khi nào doanh nghiệp có vấn đề liên quan đến chính sách và pháp luật thì những thông tin trong cuốn Cẩm nang này cũng sẽ trở nên hữu ích.

2. VẤN ĐỀ CHUNG VỀ GÓP Ý XÂY DỰNG CHÍNH SÁCH, PHÁP LUẬT

2.1. Góp ý xây dựng chính sách, pháp luật là gì?

Hiểu đơn giản, góp ý xây dựng chính sách, pháp luật là những nỗ lực theo nhiều cách khác nhau của các cá nhân, tổ chức nhằm tác động đến cơ quan có thẩm quyền để tạo ra những chính sách phù hợp, minh bạch và hiệu quả hơn với điều kiện thực tiễn.

Ở Việt Nam, trong thời gian qua đã ghi nhận vai trò tích cực của hiệp hội doanh nghiệp trong hoạt động tham mưu, xây dựng và phản biện chính sách với các cơ quan quản lý Nhà nước. Nhiều hiệp hội doanh nghiệp đã xác định định hướng trong hoạt động của hiệp hội là tập hợp ý kiến của các doanh nghiệp hội viên, phát huy vai trò cầu nối giữa hội viên và các cơ quan chức năng để chủ động đề xuất và thúc đẩy hoạt động cải thiện môi trường kinh doanh thông qua góp ý xây dựng chính sách, tư vấn và phản biện xã hội trong quá trình xây dựng và thực thi các chủ trương, chính sách của Nhà nước.

Thực trạng tham vấn chính sách hiện nay đang phải đối mặt với những vấn đề là cơ quan xây dựng luật: chưa coi trọng việc xác định chủ thể cần được tham vấn, lấy ý kiến và tiếp nhận ý kiến đóng góp, cũng như chưa coi trọng việc nhận diện các vấn đề phát sinh từ thực tiễn thông qua hoạt động lấy ý kiến các chủ thể liên quan. Ngoài ra, thực trạng cơ quan xây dựng luật thường đưa toàn văn dự thảo luật lên trang Internet, hoặc

gửi tới những địa chỉ nhất định để lấy ý kiến cho toàn văn dự thảo luật. Rất ít trường hợp cơ quan xây dựng luật tiến hành việc lấy ý kiến về nội dung cụ thể của những chính sách dự kiến hoặc được lựa chọn cho dự án luật.

Ngoài ra, quy trình tham vấn, đóng góp ý kiến trong quá trình xây dựng chính sách trong hoạt động lập pháp chưa thực hiện gắn liền với các công đoạn: nhận diện vấn đề; lựa chọn chính sách/giải pháp chính sách; thẩm định chính sách/giải pháp chính sách (tại khâu đề nghị xây dựng luật, và khâu soạn thảo luật); thẩm tra và phê duyệt chính sách (tại khâu đề nghị xây dựng luật, và phê duyệt, thông qua luật).⁴

Do đó, việc chủ động từ phía hiệp hội doanh nghiệp có ý nghĩa quan trọng trong tháo gỡ khó khăn và tạo điều kiện kinh doanh thuận lợi cho doanh nghiệp.

2.2. Tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật: Được gì? Mất gì?

2.2.1. Hiệp hội doanh nghiệp có quyền tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật?

Hiệp hội doanh nghiệp có quyền tham gia vận động chính sách, pháp luật.

Tuy chưa có một khung khổ pháp luật đầy đủ và trực tiếp về hoạt động góp ý xây dựng chính sách, pháp luật nhưng quyền góp ý các văn bản pháp luật của hiệp hội doanh nghiệp đã được ghi nhận và có cơ chế chính thức để thực hiện. Cụ thể, quyền tham gia ý kiến góp ý chính sách đã được khẳng định trong các văn bản pháp luật cấp cao nhất của nhà nước ta, đó là:

- *Điều 28 Hiến pháp nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam năm 2013* ghi nhận:
 1. Công dân có quyền tham gia quản lý nhà nước và xã hội, tham gia thảo luận và kiến nghị với cơ quan nhà nước về các vấn đề của cơ sở, địa phương và cả nước.
 2. Nhà nước tạo điều kiện để công dân tham gia quản lý nhà nước và xã hội; công khai, minh bạch trong việc tiếp nhận, phản hồi ý kiến, kiến nghị của công dân.
- *Khoản 2 Điều 1 Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật sửa đổi 2020* quy định:
 1. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam, các tổ chức thành viên khác của Mặt trận và các cơ quan, tổ chức khác, cá nhân có quyền và được tạo điều kiện tham gia góp ý kiến về đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật và dự thảo văn bản quy phạm pháp luật.

⁴ Quy trình xây dựng chính sách dựa trên bằng chứng trong quy trình lập pháp và thực trạng, truy cập tại: <http://lapphap.vn/Pages/tintuc/tinchitiet.aspx?tintucid=208546>

2. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam thực hiện phản biện xã hội đối với dự thảo văn bản quy phạm pháp luật theo quy định của Luật này và Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.

Phản biện xã hội được thực hiện trong thời gian cơ quan, tổ chức, đại biểu Quốc hội chủ trì soạn thảo tổ chức lấy ý kiến về dự thảo văn bản. Đối với dự thảo văn bản quy phạm pháp luật đã được phản biện xã hội thì hồ sơ dự án, dự thảo gửi thẩm định, thẩm tra, trình cơ quan có thẩm quyền phải bao gồm văn bản phản biện xã hội.

3. Trong quá trình xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, cơ quan, tổ chức, đại biểu Quốc hội chủ trì soạn thảo và cơ quan, tổ chức có liên quan có trách nhiệm tạo điều kiện để các cơ quan, tổ chức, cá nhân tham gia góp ý kiến về đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật, để Mặt trận Tổ quốc Việt Nam thực hiện phản biện xã hội đối với dự thảo văn bản quy phạm pháp luật; tổ chức lấy ý kiến của đối tượng chịu sự tác động trực tiếp của văn bản quy phạm pháp luật.

4. Ý kiến tham gia về đề nghị xây dựng văn bản quy phạm pháp luật, dự thảo văn bản quy phạm pháp luật và ý kiến phản biện xã hội đối với dự thảo văn bản quy phạm pháp luật phải được nghiên cứu, giải trình, tiếp thu trong quá trình chỉnh lý dự thảo văn bản.

- *Quyết định số 06/2012/QĐ-TTG ngày 20/01/2012 của Thủ tướng Chính phủ về việc tham vấn cộng đồng doanh nghiệp về các thỏa thuận thương mại quốc tế:*

Quyết định số 06/2012QĐ-TTG đã ghi nhận quyền hạn, trách nhiệm, phạm vi tham vấn giữa cơ quan chủ trì đàm phán và cộng đồng doanh nghiệp Việt Nam trong quá trình chuẩn bị và tiến hành đàm phán các thỏa thuận thương mại quốc tế, cụ thể:

Điều 4. Quyền tham vấn của cộng đồng doanh nghiệp trong giai đoạn nghiên cứu khả thi:

Cộng đồng doanh nghiệp có quyền tham gia ý kiến với cơ quan chủ trì đàm phán trong thời hạn quy định tại mục đ khoản 2 Điều 3 của Quyết định này. Ý kiến tham gia có thể gửi trực tiếp tới cơ quan chủ trì đàm phán hoặc thông qua đầu mối là Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam.

Điều 6. Quyền tham vấn của cộng đồng doanh nghiệp trong giai đoạn đàm phán:

1. Cộng đồng doanh nghiệp có quyền tham gia ý kiến, đề xuất các vấn đề liên quan đến phương án và nội dung đàm phán hoặc các yêu cầu cần phải đặt ra cho đối tác hoặc cần lưu ý trong quá trình đàm phán.

2. Tham dự các hội thảo, các hoạt động khác dành riêng cho cộng đồng doanh nghiệp được tổ chức bên lề các phiên đàm phán trong trường hợp các bên tham gia đàm phán tổ chức các hoạt động này.

3. Ý kiến tham gia của cộng đồng doanh nghiệp có thể gửi trực tiếp tới cơ quan chủ trì đàm phán hoặc thông qua đầu mối là Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam.

4. Cộng đồng doanh nghiệp không tham gia vào quá trình đàm phán trừ khi các bên tham gia đàm phán có thỏa thuận khác.

2.2.2. Các loại văn bản pháp luật và cơ quan ban hành

Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật quy định tại Điều 4 Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2015 và được bổ sung bởi Điểm b Khoản 1 Điều 1 Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật sửa đổi 2020.

Tóm tắt lại có những văn bản chủ yếu sau liên quan nhiều nhất tới doanh nghiệp:

Cơ quan ban hành	Loại văn bản
Quốc hội	Hiến pháp, Luật (Bộ luật), Nghị quyết
Ủy ban Thường vụ Quốc hội	Pháp lệnh, Nghị quyết
Chính phủ	Nghị định
Thủ tướng Chính phủ	Quyết định
Bộ trưởng, Thủ trưởng cơ quan ngang bộ, Chánh án Tòa án nhân dân tối cao, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao	Thông tư
Các bộ, cơ quan ngang bộ	Thông tư liên tịch
Hội đồng nhân dân	Nghị quyết
Ủy ban nhân dân	Quyết định

2.2.3. Hiệp hội doanh nghiệp được lợi ích gì khi tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật?

Từ khi Việt Nam gia nhập WTO, Nhà nước chủ trương sẽ không can thiệp sâu vào hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp, vì thế vai trò của các hiệp hội doanh nghiệp, đặc biệt là hiệp hội ngành nghề ngày càng được nâng cao.

Trên thực tế, sự ảnh hưởng của chính sách và pháp luật đến các doanh nghiệp ngày càng lớn. Chính bởi vậy, việc hiệp hội doanh nghiệp tận dụng cơ hội để góp ý xây dựng chính sách, pháp luật sẽ giúp doanh nghiệp ứng phó được với các thay đổi chính sách và đảm bảo hiệu quả hoạt động kinh doanh của mình.

Ngoài ra, không phải ngẫu nhiên mà ở nhiều quốc gia, hiệp hội doanh nghiệp có những chiến lược vận động chính sách khá rầm rộ, bởi lợi ích mà họ thu được từ các hoạt động này xứng đáng với công sức và nguồn lực mà họ bỏ ra. Có thể liệt kê một số lợi ích chính khi hiệp hội doanh nghiệp tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật như:

- Khẳng định và củng cố vị thế, vai trò của các hiệp hội doanh nghiệp trong công tác xây dựng chính sách, pháp luật;
- Chỗ dựa tin cậy của cộng đồng doanh nghiệp và góp phần tạo ra môi trường kinh doanh thuận lợi trong từng ngành nghề hoặc trên từng địa bàn nhất định;
- Nâng cao được trình độ chuyên môn của cán bộ hiệp hội khi tham gia, nghiên cứu góp ý chính sách, pháp luật...

2.2.4. Khi tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật có bị mất gì không?

Bên cạnh chức năng phản biện chính sách, hiệp hội doanh nghiệp còn cần thực hiện nhiều hoạt động chức năng khác như cung cấp cho hội viên các hoạt động hỗ trợ, dịch vụ xúc tiến thương mại, quảng bá thương hiệu, sản phẩm; đào tạo nhân lực; cung cấp thông tin; tư vấn đầu tư; tư vấn kỹ thuật, tổ chức hội chợ thương mại, hội thảo, hội nghị chuyên đề, mở rộng giao lưu quan hệ kinh doanh... Bên cạnh đó, hiệp hội doanh nghiệp cũng hoạt động theo nguyên tắc tự nguyện, tự quản, tự chịu trách nhiệm, tự trang trải về tài chính phù hợp với pháp luật Việt Nam và điều lệ Hiệp hội. Chính bởi vậy, chúng tôi hiểu rằng, việc dành thời gian theo dõi các chính sách và pháp luật mới trong giai đoạn dự thảo, cũng như việc tham gia góp ý, đưa kiến nghị, đề xuất sẽ tiêu tốn không nhỏ thời gian, công sức và cả chi phí của hiệp hội.

Đây cũng là một trong những lý do VCCI biên soạn cuốn Cẩm nang này với hi vọng đưa ra thêm những phương thức để hạn chế tối đa thời gian, tiền bạc, cũng như nâng cao hình ảnh của hiệp hội doanh nghiệp trong công tác góp ý xây dựng chính sách, pháp luật

2.2.5. Hiệp hội doanh nghiệp sẽ thay đổi được gì?

Hiệp hội doanh nghiệp tham gia vào góp ý xây dựng chính sách, pháp luật hoàn toàn có thể tạo ra chuyển biến mang lại lợi ích thực tế và hữu ích.

Trên thực tế, có rất nhiều trường hợp hiệp hội doanh nghiệp tích cực tham gia kiến nghị và đã được cơ quan nước tiếp thu và sửa đổi. Ví dụ, khi biết tin Thành phố Hồ Chí Minh sẽ thu phí hạ tầng cảng biển, qua đó sẽ gây khó khăn cho cộng đồng doanh nghiệp sản xuất, xuất nhập khẩu và cung cấp dịch vụ logistics trong hoàn cảnh bị tác động mạnh mẽ của đại dịch Covid-19, các hiệp hội doanh nghiệp đã chủ động phối hợp với nhau lấy ý kiến của doanh nghiệp hội viên và đã có các văn bản đề nghị với thành phố bãi bỏ hoặc hoãn việc thu phí đến một thời gian thích hợp. Việc điều chỉnh phí hạ tầng cảng biển là cần thiết nhằm tạo sự đồng thuận của các doanh nghiệp, góp phần vào việc giảm chi phí logistics, thúc đẩy phát triển vận tải thủy, chia sẻ cho giao thông vận chuyển hàng hóa bằng đường bộ, phát triển vận tải đa phương thức.⁵

Nhiều trường hợp hiệp hội doanh nghiệp chủ động đề nghị cơ quan nhà nước xem xét, tháo gỡ những vướng mắc, của tổ chức hội viên, ví dụ như đề nghị Bộ Tài chính xem xét tháo gỡ việc trích lập và xử lý các khoản dự phòng giảm giá hàng tồn kho, tổn thất các khoản đầu tư, nợ phải thu khó đòi và bảo hành sản phẩm, hàng hóa, dịch vụ, công trình xây dựng tại doanh nghiệp theo quy định tại Thông tư số 48/2019/TT-BTC...⁶

3. GÓP Ý XÂY DỰNG CHÍNH SÁCH VÀ PHÁP LUẬT TRONG TẠO THUẬN LỢI THƯƠNG MẠI XUYỀN BIÊN GIỚI

3.1. Giới thiệu chung về chính sách tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới

Việt Nam là thành viên thứ 60 của WTO phê chuẩn Hiệp định Tạo thuận lợi Thương mại thông qua Nghị quyết số 108/2015/QH13 của Quốc hội ngày 26/11/2015 về việc phê chuẩn Nghị định thư sửa đổi Hiệp định Marrakesh thành lập Tổ chức thương mại thế giới. Hiệp định tạo thuận lợi thương mại của Tổ chức thương mại thế giới (World Trade Organization Trade Facilitation Agreement - TFA) – gọi tắt là Hiệp định hoặc TFA, được thông qua ngày 14/7/2014 tại Geneva là một trong những văn bản rất quan trọng của WTO nhằm tạo ra những thuận lợi nhất định cho di chuyển hàng hóa giữa các quốc gia thành viên của WTO.

TFA hay còn gọi là các điều luật thuế quan toàn cầu là hiệp định được thông qua dựa trên nguyên tắc đồng thuận của 160 quốc gia thành viên của WTO. Quá trình đàm phán nội dung Hiệp định bắt đầu từ tháng 7 năm 2004. Nội dung Hiệp định được các quốc

⁵ Vai trò phản biện chính sách của các Hiệp hội, truy cập tại: <https://diendandoanhnghiep.vn/vai-tro-phan-bien-chinh-sach-cua-cac-hiep-hoi-226965.html> (14/07/2022)

⁶ Hiệp hội Ngân hàng phát huy vai trò phản biện, hoàn thiện cơ chế chính sách, truy cập tại: <https://thitruongtaichinhthiente.vn/hiep-hoi-ngan-hang-phat-huy-vai-tro-phan-bien-hoan-thien-co-che-chinh-sach-36307.html>

gia thành viên đàm phán nhằm hướng tới các mục tiêu cơ bản đó là: (1) tạo thuận lợi thương mại, đảm bảo sự cân bằng giữa tạo thuận lợi thương mại và đảm bảo tuân thủ luật pháp; (2) thúc đẩy vận chuyển, thông quan hàng hóa trong thương mại quốc tế; (3) đẩy mạnh sự phối hợp giữa hải quan và các cơ quan khác trong quá trình di chuyển hàng hóa quốc tế; (4) thúc đẩy hỗ trợ kỹ thuật và xây dựng năng lực các quốc gia thành viên WTO.

Ủy ban Tạo thuận lợi Thương mại Quốc gia Việt Nam (V-NTFC) được thành lập vào ngày 4 tháng 10 năm 2016 theo Quyết định số 1899/QĐ-TTg theo Điều 23.2 của Hiệp định Tạo thuận lợi Thương mại (TFA). V-NTFC (hay còn gọi là Ủy ban 1899) được thành lập nhằm thực hiện các cam kết hiệp ước của Việt Nam, cụ thể tập trung thực hiện Cơ chế một cửa ASEAN (ASW), Cơ chế một cửa quốc gia (NSW), cải cách công tác kiểm tra chuyên ngành đối với hàng hóa xuất nhập khẩu, tạo thuận lợi thương mại và thương mại hàng hóa xuyên biên giới.

Để triển khai thực hiện TFA, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 1969/QĐ-TTg ngày 13/10/2016 phê duyệt Kế hoạch chuẩn bị và triển khai thực hiện Hiệp định Tạo thuận lợi thương mại của Tổ chức Thương mại Thế giới. Theo đó, các nhóm chính sách tạo thuận lợi thương mại đang được tập trung bao gồm:

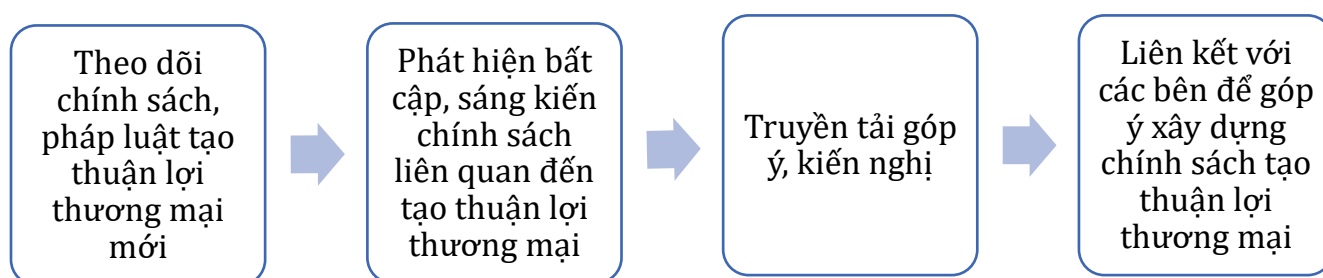
- *Nhóm chính sách về thủ tục:* thông báo tăng cường kiểm soát, tạm giữ..., các thủ tục liên quan đến cơ chế một cửa, tự động hóa hải quan, tạm quản, quyết định trước, thủ tục kiểm nghiệm, xử lý trước khi hàng đến, quản lý rủi ro, kiểm tra sau thông quan, thiết lập và công bố thời gian giải phóng hàng trung bình, doanh nghiệp ưu tiên, thủ tục đối với hàng dễ hư hỏng, hàng bị chối bỏ...
- *Nhóm chính sách Phí:* Gồm nguyên tắc chung về thuế và lệ phí liên quan đến hàng hóa xuất nhập khẩu...
- *Nhóm chính sách về tự do quá cảnh:* Gồm các chính sách quá cảnh như không phân biệt đối xử, tạo điều kiện cho hàng hóa quá cảnh, áp dụng các quy định liên quan đến phí quá cảnh....

3.2. Tham gia góp ý xây dựng chính sách, pháp luật trong tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới như thế nào?

Góp ý xây dựng chính sách, pháp luật về tạo thuận lợi thương mại là các hoạt động vận động nhằm tới đích cụ thể là các chính sách, pháp luật trong lĩnh vực thương mại xuyên biên giới.

Tùy thuộc vào từng hiệp hội ngành hàng và hiệp hội địa phương mà hoạt động tham gia xây dựng pháp luật sẽ khác nhau. Tuy nhiên, vẫn có thể tổng hợp lại những biện pháp sau:

- *Thứ nhất*, theo dõi chính sách, pháp luật tạo thuận lợi thương mại mới. Đây là giai đoạn khởi đầu nhằm giúp hiệp hội doanh nghiệp biết đến các chính sách, pháp luật có liên quan đến hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp.
- *Thứ hai*, phát hiện bất cập, sáng kiến chính sách liên quan đến tạo thuận lợi thương mại. Cũng có một thực tế khác mà VCCI nhận thấy là nhiều doanh nghiệp thường chấp nhận tất cả các quy định của pháp luật một cách thụ động mà hoàn toàn không có ý niệm về sự bất cập của nó. Do đó, tư duy tìm tòi, phát hiện bất cập và cải tiến những quy định có liên quan trực tiếp đến lợi ích của doanh nghiệp là điều mà hiệp hội doanh nghiệp cần có.
- *Thứ ba*, truyền tải góp ý, kiến nghị. Một khi đã phát hiện được bất cập, doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp sẽ phải biết cách để truyền tải các góp ý, kiến nghị đó đến cho cơ quan nhà nước có thẩm quyền.
- *Thứ tư*, liên kết với các bên liên quan để góp ý xây dựng chính sách tạo thuận lợi thương mại. Nhiều khi, việc truyền tải ý kiến đơn lẻ sẽ không mang lại hiệu quả như mong muốn. Khi đó, hiệp hội doanh nghiệp cần biết cách liên kết thêm các bên liên quan như, báo chí, hay các tổ chức khác có liên quan để làm tăng sức thuyết phục cho ý kiến của mình.

Các phần tiếp theo của cuốn Cẩm nang này sẽ hướng dẫn đến việc thực hiện các biện pháp trên cùng với những thông tin hữu ích liên quan.

3.2.1. Theo dõi chính sách, pháp luật mới về thuận lợi thương mại xuyên biên giới và phát hiện bất cập

Theo dõi chính sách và pháp luật về thuận lợi thương mại xuyên biên giới là bước đầu tiên nghiệp cần phải làm. Kinh nghiệm cho thấy, doanh nghiệp biết đến chính sách mới càng sớm thì càng tận dụng được các cơ hội do nó đem lại. Đặc biệt, nếu, hiệp hội doanh nghiệp biết được chính sách, pháp luật tạo thuận lợi từ giai đoạn soạn thảo thì có thể tác động, thay đổi dự thảo có lợi cho doanh nghiệp.

Theo quy định, trong quá trình soạn thảo một văn bản pháp luật, cơ quan soạn thảo phải lấy ý kiến các đối tượng chịu tác động trực tiếp. Tuy nhiên, công tác này hiện nay chưa được thực hiện hiệu quả bởi nhiều lý do:

- Việc lấy ý kiến (bao gồm cả việc xử lý ý kiến) doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp và người dân phụ thuộc hoàn toàn vào thiện chí của cơ quan soạn thảo;
- Việc lấy ý kiến trực tiếp thông qua các cuộc hội thảo, công văn thường tốn kém về chi phí và công sức;
- Các cơ quan soạn thảo thường chỉ tập trung lấy ý kiến của một vài doanh nghiệp lớn hoặc doanh nghiệp nhà nước mà bỏ qua nhiều doanh nghiệp nhỏ.

Để khắc phục bất cập đó, bên cạnh việc cơ quan soạn thảo lấy ý kiến, VCCI cũng thường gửi công văn/email hoặc tổ chức hội thảo để lấy ý kiến doanh nghiệp về các dự thảo văn bản pháp luật. Trung bình mỗi năm, VCCI mời khoảng 3000 lượt doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp tham dự hội thảo và gửi công văn cho khoảng 50.000 lượt doanh nghiệp lấy ý kiến về các dự thảo văn bản pháp luật.

Khi nhận được các giấy mời, hiệp hội doanh nghiệp có thể trả lời thông qua các hướng dẫn tại giấy mời, công văn đó. Tuy nhiên, do nguồn lực có hạn nên cơ quan soạn thảo không thể gửi công văn tới toàn bộ các hiệp hội doanh nghiệp, vì vậy các hiệp hội doanh nghiệp vẫn nên tự mình theo dõi thông tin về chính sách, pháp luật mới về thuận lợi thương mại. Có rất nhiều nguồn thông tin để có thể làm việc này, VCCI xin giới thiệu 4 nguồn tin chính gồm:

- Thông qua các phương tiện thông tin đại chúng;
- Theo dõi trên website của cơ quan soạn thảo;
- Theo dõi trên website của VCCI;
- Sử dụng dịch vụ của các đơn vị cung cấp

Đọc báo, nghe đài, xem tivi

Báo chí là kênh thông tin hiệu quả giúp các cá nhân, tổ chức biết đến chính sách mới về thuận lợi thương mại, đặc biệt là trong giai đoạn soạn thảo. Nhiều tờ báo có chuyên mục riêng để bàn về các chính sách kinh tế có ảnh hưởng đến cộng đồng doanh nghiệp. So với các kênh thông tin khác, báo chí có ưu điểm là chi phí thấp, thông tin cập nhật, dễ đọc. Thông tin mới về chính sách thuận lợi thương mại trên mặt báo là những vấn đề quan trọng, có ảnh hưởng sâu rộng và được thể hiện bằng ngôn ngữ dễ hiểu cho người đọc. Không chỉ đưa tin, báo chí đôi khi còn đăng tải cả những bình luận của chuyên gia giúp người đọc hiểu rõ về nội dung chính sách hơn.

Tuy nhiên, người đọc cũng cần lưu ý rằng tìm hiểu thông tin qua báo chí cũng có nhược điểm, như:

- Báo chí có thể không phản ánh chính xác các nội dung của dự thảo văn bản pháp luật và khiến người đọc hiểu nhầm. Do đó, hiệp hội doanh nghiệp cần kiểm chứng lại bằng những nguồn tin chính thức hơn (được trình bày sau đây) trước khi có hành động cụ thể để phản ứng lại dự thảo chính sách;
- Các nhà báo thường chỉ lựa chọn đưa tin về những nội dung có lượng người đọc lớn. Nếu một chính sách chỉ tác động đến doanh nghiệp nhỏ hoặc mang nặng tính kỹ thuật thì có thể sẽ không được đưa lên mặt báo. Do đó, ngoài nguồn tin của báo chí, hiệp hội doanh nghiệp vẫn cần có những nguồn tin khác để tránh bỏ lỡ những thông tin về chính sách có liên quan đến mình.

Theo dõi website của cơ quan soạn thảo

Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật yêu cầu các cơ quan soạn thảo phải đăng công khai dự thảo các văn bản pháp luật trên trang thông tin điện tử của mình. Đây có thể coi là thông tin chính thống nhất về dự kiến chính sách mà hiệp hội doanh nghiệp có thể tìm được.

Mặc dù vậy, nguồn tin này cũng có nhược điểm nhất định. Hiện nay, có đến hơn 50 cổng thông tin điện tử của các cơ quan đăng tải chính sách thuận lợi thương mại. Trong khi đó, doanh nghiệp thường phải chịu sự điều chỉnh của nhiều văn bản khác nhau do nhiều bộ ngành khác nhau soạn nên khó có thể truy cập hết các website này. Một số website cũng chưa thực sự thân thiện, khó tìm kiếm thông tin và không đăng tải đầy đủ dự thảo.

VCCI hy vọng, một số kỹ năng dưới đây có thể giúp doanh nghiệp vượt qua được những trở ngại khi theo dõi chính sách trên website của cơ quan nhà nước.

Bảng 1: Địa chỉ đăng tải chính sách, văn bản pháp luật về thuận lợi thương mại xuyên biên giới

Cơ quan/Tên website	Địa chỉ website đăng tải thông tin chính sách về thuận lợi thương mại xuyên biên giới
Tổng cục Hải quan Việt Nam	https://www.customs.gov.vn/
Tổng cục Thuế	https://www.gdt.gov.vn/wps/portal
Cơ sở dữ liệu Quốc gia về Văn bản pháp luật	http://vbpl.vn/pages/portal.aspx
Bộ Công Thương	https://moit.gov.vn/tin-tuc/hoat-dong/ra-mat-cong-thong-tin-co-so-du-lieu-thuong-mai-viet-nam-vntr-.html
Bộ Tư pháp	http://www.moj.gov.vn/Pages/home.aspx

Cơ quan/Tên website	Địa chỉ website đăng tải thông tin chính sách về thuận lợi thương mại xuyên biên giới
Hệ thống Một cửa quốc gia	https://vnsw.gov.vn/
Hệ thống Một cửa ASEAN	http://asw.asean.org/
Cơ sở Dữ liệu Thương mại Việt Nam (VNTR)	https://vntr.moit.gov.vn/vi
Cổng thông tin điện tử Chính phủ	https://vanban.chinhphu.vn/he-thong-van-ban?classid=1&mode=1&orggroupid=4
Cổng Thông tin Thương mại Việt Nam (VTIP)	https://www.vietnamtradeportal.gov.vn/
Cổng Thông tin điện tử về Hiệp định thương mại tự do Việt Nam (FTAP)	https://fta.moit.gov.vn/
Cục Xúc tiến Thương mại	https://vietrade.gov.vn/
Cổng Thông tin Thủ tục Thương mại quốc tế tại Việt Nam	https://infovietrade.vn/?l=en
Trung tâm xúc tiến thương mại và đầu tư TP HCM	http://itpc.hochiminhcity.gov.vn/home
Cổng thông tin doanh nghiệp	https://business.gov.vn/cms/trang/740/cong-thong-tin-doanh-nghiep
Cục Thuế TP Hồ Chí Minh	https://hcmtax.gov.vn/
Cục Thuế TP Hà Nội	https://hanoi.gdt.gov.vn/wps/portal
Cục Hải quan Thành phố Hà Nội	https://hanoi.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Thành phố Hồ Chí Minh	https://tphcm.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Thành phố Đà Nẵng	https://danang.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Thành phố Hải Phòng	https://haiphong.customs.gov.vn/index.jsp?pageId=1950&cid=3105
Cục Hải quan Thành phố Cần Thơ	https://cantho.customs.gov.vn/
Cục Hải quan An Giang	https://angiang.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Bà Rịa Vũng Tàu	https://bariavungtau.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Bến Tre	https://bacninh.customs.gov.vn/

Cơ quan/Tên website	Địa chỉ website đăng tải thông tin chính sách về thuận lợi thương mại xuyên biên giới
Cục Hải quan Bình Định	https://binhdinh.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Bình Dương	https://binhduong.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Bình Phước	https://binhphuoc.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Cao Bằng	https://camau.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Cà Mau	https://caobang.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Đắk Lắk	https://daklak.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Đồng Nai	https://dienbien.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Điện Biên	https://dongnai.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Đồng Tháp	https://dongthap.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Gia Lai Kon Tum	https://gialaikontum.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Hà Giang	https://hagiang.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Hà Nam Ninh	https://hanamninh.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Hà Tĩnh	https://hatinh.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Khánh Hòa	https://khanhhoa.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Kiên Giang	https://kiengiang.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Lạng Sơn	https://langson.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Lào Cai	https://cuchaiquan.laocai.gov.vn/
Cục Hải quan Long An	https://longan.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Nghệ An	https://nghean.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Quảng Bình	https://quangbinh.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Quảng Nam	https://quangnam.customs.gov.vn/

Cơ quan/Tên website	Địa chỉ website đăng tải thông tin chính sách về thuận lợi thương mại xuyên biên giới
Cục Hải quan Quảng Ngãi	https://quangngai.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Quảng Ninh	https://quangninh.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Quảng Trị	https://quangtri.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Tây Ninh	https://tayninh.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Thanh Hóa	https://thanhhoa.customs.gov.vn/
Cục Hải quan Thừa Thiên Huế	https://hue.customs.gov.vn/

Website của VCCI

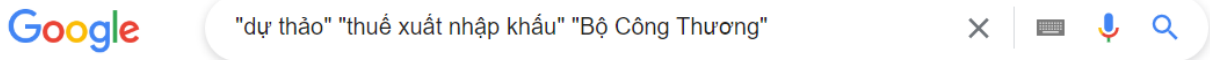
Hiện nay, VCCI cũng phát triển riêng một website để đăng tải các chính sách về thuận lợi thương mại xuyên biên giới dành cho cộng đồng doanh nghiệp tại địa chỉ <http://www.vntf.vn>. Website sẽ liên kết với trang góp ý dự thảo khác của Ban Pháp chế, VCCI nhằm thuận tiện cho doanh nghiệp tra cứu thông tin và góp ý chính sách thuận lợi thương mại xuyên biên giới.

Hộp 1: Thủ thuật tìm kiếm nhanh bằng Google

Ví dụ, doanh nghiệp cần tìm kiếm dự thảo Thuế xuất nhập khẩu

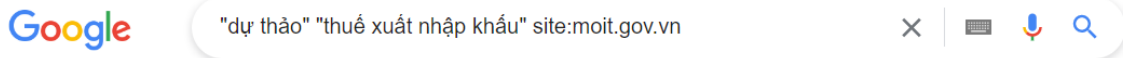
- **Tìm kiếm đơn giản:**

Câu lệnh chung: “dự thảo” [từ khóa dự thảo]

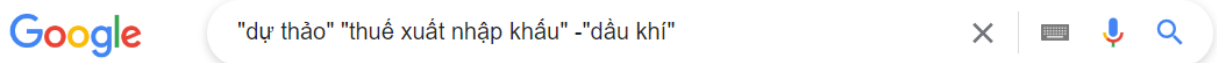
- **Dùng Google để tìm kiếm trên website của bộ**

Câu lệnh chung: “dự thảo” [từ khóa dự thảo] site:[địa chỉ website của bộ]

- **Sử dụng dấu -**

Nếu kết quả tìm kiếm đơn giản cho dự thảo về thuế xuất nhập khẩu cho ra quá nhiều kết quả bạn có thể thử cách sau:

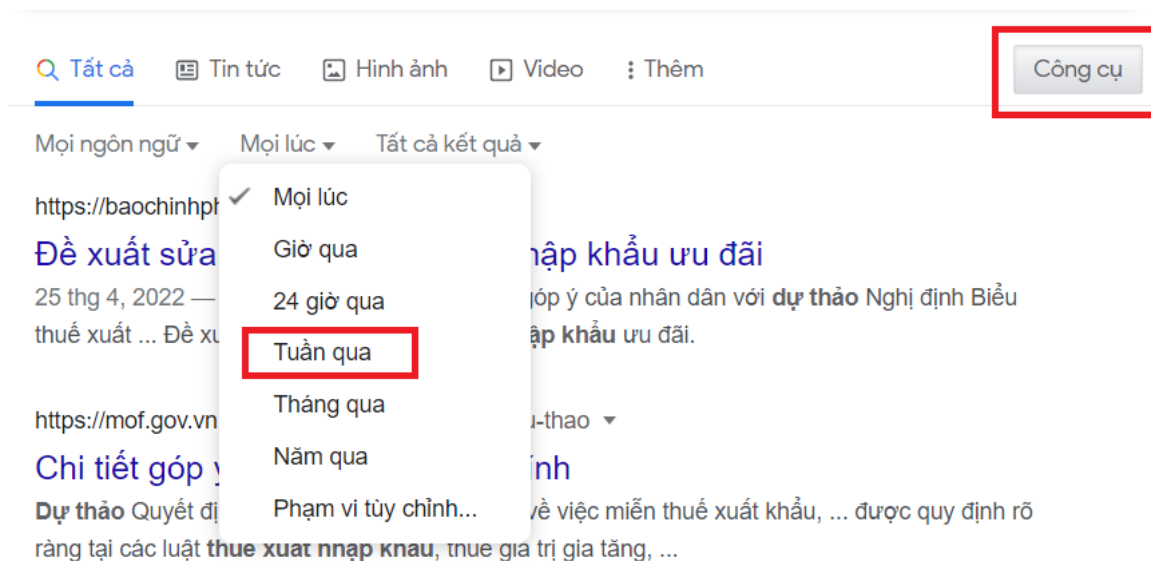
Google sẽ tự động loại những kết quả có từ “dầu khí”

Hộp 2: Tìm kiếm dự thảo chính sách

- **Tìm kiếm dự thảo mới nhất**

Trong nhiều trường hợp, Google cho ra nhiều kết quả tìm kiếm là dự thảo cũ, hiệp hội doanh nghiệp muốn tìm bản mới nhất của dự thảo thì có thể sử dụng cách sau:

Tìm kiếm như bình thường, sau đó chọn: **Công cụ -> Mọi lúc -> chọn thời gian gần nhất**

Phương pháp này sẽ cho ra các dự thảo được đăng tải gần nhất. Nếu bạn vẫn gặp các dự thảo cũ thì điều này có nghĩa là chưa có dự thảo mới hơn được đăng tải.

- **Tìm kiếm bản mềm khi có bản cứng**

Trong nhiều trường hợp, các hiệp hội doanh nghiệp nhận được công văn yêu cầu góp ý của cơ quan nhà nước, nhưng muốn có bản mềm để gửi cho các hội viên của mình, hiệp hội có thể thực hiện cách sau:

- Gọi điện trực tiếp cho cán bộ phụ trách theo số điện thoại ghi trên công văn hoặc bộ phận thường trực của cơ quan soạn thảo; và/hoặc
- Tìm kiếm trên Google dựa vào số công văn, số điện thoại, địa chỉ email được ghi trên công văn

Dịch vụ cung cấp dự thảo của các đơn vị cung cấp

Hiện nay, trên thị trường, có một số công ty luật cũng đã cung cấp dịch vụ thông báo về dự thảo các văn bản pháp luật mới. Đây là dịch vụ phải trả phí dịch vụ hàng tháng hoặc năm để có thể được cung cấp thông tin ngay khi có dự thảo mới.

Hộp 3: Cách đánh số và gọi tên văn bản pháp luật

- **Cách gọi tên đầy đủ:**

Tên đầy đủ của một văn bản pháp luật phải có 5 thành phần sau:

[Loại văn bản] số [Số, ký hiệu văn bản] của [Cơ quan ban hành] ngày [Ngày ban hành] về [Trích yếu]

Ví dụ: Nghị định số 122/2016/NĐ-CP của Chính phủ ngày 01/09/2016 về Biểu thuế xuất khẩu, Biểu thuế nhập khẩu ưu đãi, Danh mục hàng hóa và mức thuế tuyệt đối, thuế hỗn hợp, thuế nhập khẩu ngoài hạn ngạch thuế quan

- **Số, ký hiệu văn bản:**

Số, ký hiệu văn bản được ghi như sau: [số thứ tự]/[năm ban hành]/[viết tắt loại văn bản]- [viết tắt tên cơ quan ban hành]

Ví dụ: 122/2016/NĐ-CP

- **Cách gọi rút gọn:**

Tùy thuộc vào hoàn cảnh, người đọc/viết có thể rút gọn tên văn bản pháp luật mà người nghe vẫn hiểu. Tuy nhiên, nếu là lần đầu tiên đề cập đến tên văn bản pháp luật thì cần lưu ý một số điểm sau:

- Ít nhất phải viết đầy đủ số, ký hiệu của văn bản. Sau đó có thể rút gọn bằng cách chỉ nhắc đến số thứ tự
- Đối với văn bản mà phần số, ký hiệu không có năm ban hành thì cần phải ghi rõ ngày ban hành

Ví dụ: Nghị định 122/2016/NĐ-CP ngày 01/09/2016

- **Cách gọi tên dự thảo:**

Hiện nay, chưa có quy định về cách gọi tên dự thảo pháp luật. Thông thường, dự thảo chỉ được gọi tên như sau: Dự thảo [loại văn bản] [trích yếu]

Ví dụ: Dự thảo Luật thuế xuất khẩu, thuế nhập khẩu

Sau khi tiếp cận được dự thảo văn bản pháp luật có ảnh hưởng đến lĩnh vực của hiệp hội, hiệp hội doanh nghiệp sẽ xem xét các văn bản đó.

Các doanh nghiệp hội viên là đối tượng chịu tác động trực tiếp của văn bản sẽ là người có thể dễ dàng phát hiện những điểm chưa hợp lý của văn bản pháp luật. Tuy nhiên, trên thực tế, VCCI nhận thấy là nhiều doanh nghiệp lại thiếu các kỹ năng cần thiết để làm được điều này.

Lưu ý, quy định của pháp luật là rất đa dạng và không thể có một công thức chung áp dụng cho tất cả, các kỹ năng được trình bày ở đây chỉ mang tính tham khảo.

3.2.2. Các tiêu chí đánh giá văn bản pháp luật

Có rất nhiều tiêu chí để đánh giá một văn bản pháp luật, ở góc độ hiệp hội doanh nghiệp chịu tác động thì có thể quan tâm một số vấn đề sau:

- ***Tính thống nhất:*** Các quy định không được mâu thuẫn với văn bản pháp luật cấp trên, các văn bản khác cũng như với các quy định trong cùng một văn bản, phù hợp với các cam kết quốc tế của Việt Nam.
- ***Tính minh bạch:*** Các quy định phải rõ ràng (đặc biệt là về quyền và nghĩa vụ), không gây hiểu nhầm, hiểu theo nhiều nghĩa hoặc tạo ra sự tùy tiện trong áp dụng.
- ***Tính hợp lý:*** Các quy định cần bảo đảm quyền lợi chính đáng của các bên liên quan, dựa trên căn cứ khoa học, phù hợp với nhu cầu của xã hội, giải quyết được vướng mắc trên thực tế.
- ***Tính khả thi:*** Các quy định tạo sự thuận tiện trong quá trình áp dụng kể cả đối với doanh nghiệp lẫn cơ quan nhà nước, phù hợp với năng lực, điều kiện thực tế của các đối tượng chịu tác động, tránh những quy định đưa ra mà không thể thực hiện hoặc thực hiện sẽ gặp rất nhiều khó khăn, vướng mắc.

Do các quy định pháp luật tương đối đa dạng, Cẩm nang này chỉ trình bày hai dạng chính sách về thuận lợi thương mại xuyên biên giới có nhiều ảnh hưởng đến doanh nghiệp, gồm: chính sách về thủ tục hải quan và chính sách về thủ tục xuất nhập khẩu.

Đánh giá chính sách pháp luật về thủ tục hải quan trong thuận lợi thương mại xuyên biên giới

Thủ tục hải quan là các công việc mà người khai hải quan và công chức hải quan phải thực hiện theo quy định của Luật Hải quan đối với hàng hóa, phương tiện vận tải (khoản 23 Điều 4 Luật Hải quan năm 2014).

Hiện nay, nhiều khó khăn của doanh nghiệp xuất phát từ việc phải tuân thủ khá nhiều thủ tục hành chính hải quan khác nhau, như thủ tục thông quan (khai hải quan, kiểm tra hồ sơ, kiểm tra thực tế hàng hóa); thủ tục quản lý thuế; thủ tục kiểm tra sau thông quan (thực hiện tại cơ quan hải quan hoặc tại trụ sở doanh nghiệp)... nhưng các quy định và chính sách này lại thường hay thay đổi, dẫn đến khó khăn cho doanh nghiệp.

Theo kết quả khảo sát của VCCI năm 2020, mức độ thuận lợi của doanh nghiệp khi tuân thủ các thủ tục hành chính hải quan tương đối khác biệt. Hai thủ tục “khai hải quan” (nhóm thủ tục thông quan) và “nộp thuế” (nhóm thủ tục quản lý thuế) được

nhiều doanh nghiệp đánh giá là thuận lợi hơn khi tuân thủ. Trong khi đó, “kiểm tra hồ sơ”, “hoàn thuế/không thu thuế” và “kiểm tra thực tế hàng hóa” lần lượt là ba nhóm thủ tục gặp khó khăn nhất. Tuy nhiên so với kết quả khảo sát các năm trước đây, tỷ lệ doanh nghiệp đánh giá dễ tuân thủ các thủ tục đều đã cải thiện đáng kể.

Tình trạng các quy định hoặc chính sách pháp luật thường xuyên thay đổi gây nhiều khó khăn nhất cho các doanh nghiệp khi thực hiện các thủ tục hành chính thông quan. Cụ thể, 24,2% doanh nghiệp từng thực hiện thủ tục kiểm tra hồ sơ và 10,3% doanh nghiệp thực hiện thủ tục kiểm tra thực tế hàng hóa cho biết gặp phải tình trạng này. Vấn đề này được phản ánh nhiều hơn bởi các doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực cung cấp dịch vụ logistics hoặc đại lý hải quan.⁷

Cũng như với các thủ tục thông quan, doanh nghiệp cũng có phản ánh tình trạng các quy định hay thay đổi là trở ngại khi tuân thủ các quy định về quản lý thuế. 9,8% doanh nghiệp phản ánh vấn đề này với các quy định về nộp thuế và 12,4% doanh nghiệp đề cập tới khi xem xét thủ tục hoàn thuế. Dù vậy, điểm tích cực là các khó khăn kể trên đều giảm đáng kể so với các năm 2015, 2018.⁸

Như vậy, xuất phát từ khó khăn các chính sách thủ tục hải quan hay thay đổi, trong trường hợp cơ quan quản lý chuyên ngành đề xuất đưa ra hoặc sửa đổi các thủ tục hải quan áp dụng với ngành nghề mà doanh nghiệp đang hoạt động, hiệp hội doanh nghiệp có thể xem xét bối cảnh kinh tế - xã hội, điều kiện hiện tại của hội viên và dựa trên một số yếu tố sau để đánh giá:

Tính thống nhất:

- Thủ tục đó có thống nhất với Luật Hải quan 2014 và các văn bản hướng dẫn không?
- Liệu thủ tục đó ***có thể bị nhầm lẫn*** với các thủ tục đã được quy định tại các văn bản khác không?

Tính minh bạch:

- Các thủ tục được nêu ra đã ***rõ ràng, chính xác*** chưa, hay chỉ là định tính rồi trao quyền cho các cán bộ định tính trên thực tế?
- Đã ***quy định rõ về trình tự, hồ sơ, giấy tờ cần thiết*** để đáp ứng quy trình về thủ tục chưa?

Tính hợp lý:

⁷ VCCI, Báo cáo “Mức độ hài lòng của doanh nghiệp về việc thực hiện thủ tục hành chính xuất nhập khẩu: Một số phát hiện từ kết quả khảo sát năm 2020”, trang 16

⁸ VCCI, Báo cáo “Mức độ hài lòng của doanh nghiệp về việc thực hiện thủ tục hành chính xuất nhập khẩu: Một số phát hiện từ kết quả khảo sát năm 2020”, trang 16

- **Mục tiêu của việc ban hành hoặc thay đổi thủ tục** là gì? Để nâng cáo chất lượng thủ tục/giảm thời gian, chi phí tuân thủ? Mục tiêu đó có hợp lý không?
- **Các điều kiện đặt ra có giúp thực hiện được mục tiêu** đó không? Liệu có thể đưa ra cách quản lý khác vẫn giúp đạt được mục tiêu đó mà không cần thay đổi không?
- Việc áp dụng thủ tục này có **gây tác động tiêu cực** nào không?

Tính khả thi:

- **Liệu có nhiều hay chỉ một số ít doanh nghiệp đáp ứng** được thủ tục đó? Chi phí mà doanh nghiệp phải bỏ ra để đáp ứng thủ tục này là bao nhiêu?
- **Cơ quan nhà nước thực hiện nhiệm vụ kiểm tra, xử lý thủ tục có đủ năng lực** (nhân lực, trình độ, phương tiện vật chất, thời gian) để giải quyết không?
- Liệu có **khó khăn** gì khi doanh nghiệp phải hoàn tất thủ tục không?

Lưu ý: trong quá trình trả lời các câu hỏi trên, hiệp hội doanh nghiệp có thể so sánh với quy định pháp luật của quốc gia khác hoặc của ngành, lĩnh vực khác tương đương mà mình biết, hoặc bổ sung thêm các số liệu, dẫn chứng cụ thể. Điều này sẽ rất hữu ích và tăng tính thuyết phục trong các góp ý.

Dựa vào các câu hỏi trên, hiệp hội doanh nghiệp hoàn toàn có thể đánh giá được chính sách pháp luật về thủ tục hải quan trong thuận lợi thương mại xuyên biên giới đã tốt chưa để từ đó có kiến nghị phù hợp.

Đánh giá chính sách về thủ tục hành chính xuất nhập khẩu trong thuận lợi thương mại xuyên biên giới

Mức độ hài lòng của doanh nghiệp về thủ tục hành chính xuất nhập khẩu là một điều tra thường niên của VCCI trong nhiều năm qua. Đây là một hoạt động nhằm nắm bắt kịp thời các khó khăn, vướng mắc của doanh nghiệp trong hoạt động xuất, nhập khẩu, từ đó kiến nghị tới các bộ ngành sửa đổi các quy định pháp luật, nâng cao hiệu quả thực thi, góp phần tạo thuận lợi thương mại cho cộng đồng doanh nghiệp.

Theo kết quả khảo sát năm 2020 của VCCI, khoảng 11% doanh nghiệp cho rằng thông tin thủ tục hành chính xuất nhập khẩu còn chưa dễ hiểu, và khá đáng chú ý là các doanh nghiệp FDI, hoạt động lâu năm, có giá trị hàng hóa xuất nhập khẩu cao lại bày tỏ quan ngại về vấn đề này nhiều hơn các nhóm doanh nghiệp khác. Dù vậy, điều đáng ghi nhận là doanh nghiệp nhìn chung đồng tình rằng so với những năm trước đây, thông tin đã

sẵn có, dễ tìm hơn, được cung cấp thống nhất hơn, nhanh hơn và các biểu mẫu thủ tục hành chính dễ khai báo hơn⁹.

Khảo sát năm 2020 cho thấy vẫn có 38% doanh nghiệp gặp khó khăn, vướng mắc trong quá trình tìm hiểu thông tin TTHC xuất nhập khẩu. Con số này đã giảm tương đối mạnh so với con số 54% của năm 2015. Tuy nhiên, 38% vẫn là con số đáng lưu ý và cho thấy không gian để cải thiện vẫn còn lớn¹⁰. Do đó, việc xem xét kỹ hơn các quy định thủ tục trong quá trình soạn thảo sẽ rất có ích cho doanh nghiệp sau này.

Chúng tôi xin lấy ví dụ về dự thảo “*Thông tư quy định việc nhập khẩu mặt hàng gạo và lá thuốc lá khô có xuất xứ từ Vương quốc Campuchia theo hạn ngạch thuế quan năm 2021 và năm 2022*” của Bộ Công Thương. Theo đó, Điều 4 dự thảo quy định về điều kiện để được hưởng thuế suất thuế nhập khẩu ưu đãi đặc biệt như sau:

“1. Hàng hoá nhập khẩu phải có Giấy chứng nhận xuất xứ hàng hoá mẫu S (C/O form S) do Bộ Thương mại Vương quốc Campuchia hoặc cơ quan được uỷ quyền cấp theo quy định của phía Campuchia và làm thủ tục hải quan nhập khẩu tại các cặp cửa khẩu quy định tại Phụ lục II ban hành kèm theo Thông tư này.

2. Riêng đối với mặt hàng lá thuốc lá khô, thương nhân nhập khẩu phải có giấy phép nhập khẩu thuốc lá nguyên liệu theo hạn ngạch thuế quan do Bộ Công Thương cấp theo quy định tại Nghị định số 69/2018/NĐ-CP ngày 15 tháng 5 năm 2018 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều của Luật Quản lý ngoại thương và Thông tư số 12/2018/TT-BCT ngày 15 tháng 06 năm 2018 của Bộ Công Thương quy định chi tiết một số điều của Luật Quản lý ngoại thương và Nghị định số 69/2018/NĐ-CP; số lượng nhập khẩu tính trừ vào hạn ngạch thuế quan nhập khẩu theo giấy phép do Bộ Công Thương cấp”.

Với dự thảo cần lấy ý kiến như trên, doanh nghiệp có thể đánh giá như sau:

Tính thống nhất:

- Đây là quy định ở cấp Thông tư, nên cần lưu ý xem các văn bản pháp luật trên Thông tư có cho phép sinh ra thủ tục hành chính này không?

Tính minh bạch:

- Đã có quy định về thành phần hồ sơ chưa? Đã có mẫu đơn đề nghị chưa? Trong mẫu đơn đề nghị có nội dung nào khó hiểu, khó khai không?

⁹ VCCI, Báo cáo “Mức độ hài lòng của doanh nghiệp về việc thực hiện thủ tục hành chính xuất nhập khẩu: Một số phát hiện từ kết quả khảo sát năm 2020”, trang 15

¹⁰ VCCI, Báo cáo “Mức độ hài lòng của doanh nghiệp về việc thực hiện thủ tục hành chính xuất nhập khẩu: Một số phát hiện từ kết quả khảo sát năm 2020”, trang 43

- Đã có quy định về cơ quan có thẩm quyền tiếp nhận chưa? Đã có quy định về thời hạn trả lời chưa?
- Liệu có nguy cơ nào để cán bộ tiếp nhận hồ sơ những nhiều, gây khó khăn không?

Tính hợp lý:

- Điều kiện để được hưởng thuế suất thuế nhập khẩu ưu đãi đặc biệt đặt ra vì mục tiêu gì?
- Mục tiêu đó có hợp lý hay không?
- Thủ tục đặt ra có giúp thực hiện mục tiêu này không?

Tính khả thi:

- Chi phí, thời gian, công sức mà doanh nghiệp và cơ quan quản lý phải bỏ ra để thực hiện thủ tục này là bao nhiêu?
- Liệu có thể gặp khó khăn gì cho các doanh nghiệp trong việc thực hiện quy định trên?

3.2.3. Thể hiện ý kiến và truyền tải ý kiến đến cơ quan soạn thảo

Sau khi đã đưa ra được ý kiến của mình, hiệp hội doanh nghiệp cần thể hiện ý kiến của mình ra đối với cơ quan nhà nước có thẩm quyền. Công việc này tưởng như đơn giản nhưng để xác định chính xác cơ quan, cán bộ nào có thẩm quyền và làm sao cho ý kiến được thuyết phục là điều không dễ dàng. Trong khi đó, nhiều cơ quan soạn thảo lại phản ánh là họ đã hỏi ý kiến, nhưng doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp không trả lời, hoặc chất lượng của ý kiến rất thấp khiến họ không thu được thông tin gì và không muốn tiếp tục lấy ý kiến ở các lần sau. Để làm tăng tính thuyết phục cho ý kiến của mình, hiệp hội doanh nghiệp cần lưu ý một số điểm sau:

- *Nêu rõ địa vị của mình:* Đây là một lưu ý khá quan trọng trong quá trình góp ý. Những thông tin như tên người trình bày (trong trường hợp phát biểu trực tiếp), tên hiệp hội doanh nghiệp, địa bàn, quy mô nên được thể hiện đầu tiên để giúp người đọc, người nghe biết được bạn là ai.
- *Nêu ý kiến ngắn gọn trước, giải thích sau:* Đây là kỹ năng khá quan trọng khi trình bày ý kiến. Các cán bộ phụ trách soạn thảo ở các cơ quan nhà nước luôn phải tổng hợp các ý kiến đóng góp và báo cáo với lãnh đạo cấp cao để ra quyết định. Do đó, nếu bạn có thể tóm gọn toàn bộ quan điểm của mình về một vấn đề nào đó chỉ trong 1-2 câu sẽ tạo thuận lợi cho người tổng hợp và cũng sẽ giúp ý kiến của doanh nghiệp dễ dàng được tiếp thu hơn.
- *Hướng đến lợi ích chung:* Một vấn đề nữa hiệp hội doanh nghiệp cần lưu ý khi nêu ý kiến là lập luận hướng đến lợi ích chung, các lập luận của hiệp hội doanh

ng nghiệp không nên chỉ dừng lại ở việc quy định gây khó cho ngành nghề, mà còn phải chứng minh các tác động xấu đến xã hội nói chung.

Phần tiếp theo của cuốn Cẩm nang sẽ hướng dẫn cách để liên lạc với ban soạn thảo và thể hiện ý kiến một cách thuyết phục, có chất lượng.

3.2.4. Liên kết đến các bên liên quan và góp ý xây dựng chính sách, pháp luật tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới

a) Liên lạc với ban soạn thảo:

Khi đã có ý kiến, hiệp hội doanh nghiệp cần làm thế nào để ý kiến của mình đến được đúng người có quyền ra quyết định. Nếu ngay từ đầu, hiệp hội doanh nghiệp nhận được dự thảo thông qua công văn yêu cầu góp ý thì việc liên lạc khá dễ dàng. Các cơ quan soạn thảo luôn nêu rõ địa chỉ tiếp nhận ý kiến trong công văn đó. Tuy nhiên, hiệp hội doanh nghiệp vẫn phải lưu ý một số vấn đề sau:

- **Gửi qua email/ văn thư:** Cố gắng gửi ý kiến dưới dạng cả bản mềm (qua email) và bản cứng (qua bưu chính) đến cho cơ quan soạn thảo. Việc này sẽ giúp các cơ quan thuận tiện hơn khi tổng hợp, tiếp thu và giải trình ý kiến.

Khi gửi bản cứng, nên gửi qua đường bảo đảm hoặc chuyển phát nhanh và cần lưu trữ ít nhất 1 bản công văn cùng với chứng nhận của bưu điện.

Khi gửi bản mềm qua email, nên gọi điện thoại đến cho cán bộ phụ trách để xác nhận đã nhận được email, và tiếp tục giữ liên lạc để theo dõi quá trình xử lý, tiếp thu ý kiến của mình.

- **Khi được mời dự hội thảo góp ý:** nên gọi điện thoại đăng ký trước cho ban tổ chức về việc mình sẽ đến tham dự và đăng ký phát biểu ý kiến (nếu có thể). Việc này sẽ giúp ban tổ chức chuẩn bị trước tài liệu và bố trí thời gian để hiệp hội doanh nghiệp phát biểu.
- **Gửi ý kiến trên một số website của cơ quan nhà nước:** một số website này có mục gửi ý kiến. Tuy nhiên, các mục này thường hoạt động không hiệu quả bởi nhiều lý do. Nếu hiệp hội doanh nghiệp sử dụng chức năng này thì nhất thiết phải gọi điện cho cán bộ phụ trách website hoặc cán bộ tiếp nhận ý kiến để bảo đảm rằng ý kiến của mình đã được tiếp nhận.

Hộp 4: Các cơ quan có thẩm quyền tham gia vào quá trình soạn thảo pháp luật liên quan đến thuận lợi thương mại xuyên biên giới mà doanh nghiệp có thể liên lạc

- **Đối với Luật, Pháp lệnh:**
 - Đại biểu quốc hội, đoàn đại biểu quốc hội địa phương
 - Ủy ban của Quốc hội chịu trách nhiệm thẩm tra dự án luật
 - Văn phòng Quốc hội
 - Văn phòng Chính phủ
 - Bộ Tư pháp
 - Bộ chịu trách nhiệm soạn thảo
- **Đối với Nghị định, Quyết định của Thủ tướng:**
 - Văn phòng Chính phủ
 - Bộ Tư pháp
 - Bộ chịu trách nhiệm soạn thảo
- **Đối với Thông tư:**
 - Vụ Pháp chế của Bộ chịu trách nhiệm soạn thảo
 - Đơn vị chịu trách nhiệm soạn thảo trong Bộ

b) Liên kết với các bên liên quan và góp ý xây dựng chính sách, pháp luật

Ngoài việc thể hiện trực tiếp đến cơ quan soạn thảo, hiệp hội doanh nghiệp nên liên kết thêm với các bên liên quan nhằm tăng trọng lượng ý kiến của mình. Đây là những kỹ năng cần thiết để quá trình tham gia xây dựng pháp luật của doanh nghiệp đạt hiệu quả cao hơn. Các bên liên quan có thể liên hệ gồm:

- Liên kết với Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI): VCCI có thể được coi là mái nhà chung của các doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp và là địa chỉ tin cậy khi doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp có các vấn đề liên quan đến chính sách. Đối với những vấn đề liên quan đến dự thảo văn bản pháp luật, VCCI có thể hỗ trợ doanh nghiệp gửi góp ý trực tiếp đến cơ quan soạn thảo. Nếu vấn đề có ảnh hưởng lớn đến nhiều doanh nghiệp, VCCI có thể tổ chức hội thảo để cơ quan soạn thảo có thể lắng nghe ý kiến góp ý của các doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp có liên quan.
- Liên kết với các hiệp hội doanh nghiệp ngành nghề có liên quan: Việc nêu ý kiến thông qua các hiệp hội mang lại rất nhiều lợi ích. Nhóm hiệp hội doanh nghiệp ngành nghề như dệt may, thủy sản... thường hoạt động liên quan đến chính sách quản lý của các bộ ngành. Nhóm hiệp hội doanh nghiệp địa phương được tổ chức theo từng tỉnh hoặc huyện, tập trung vào chính sách của từng địa phương.

Do đó, việc liên kết với nhau trong góp ý chính sách sẽ giúp tăng thêm các dẫn chứng, lập luận để bảo vệ ý kiến.

- Liên kết với các đơn vị báo chí, truyền thông: Báo chí cũng có thể là kênh thông tin tốt để chuyển các phản ánh chính sách. Các bộ ngành luôn có bộ phận điểm báo để báo cáo lãnh đạo về các vấn đề liên quan đến bộ ngành mình. Nhiều cán bộ cơ quan nhà nước cũng là độc giả của các tờ báo chính sách uy tín. Hơn nữa, khi vấn đề được đưa lên mặt báo sẽ tạo một áp lực dư luận nhất định giúp các kiến nghị được xem xét và giải quyết nhanh hơn. Do đó, liên kết với báo chí để đưa kiến nghị cũng là một biện pháp mang lại hiệu quả cao.

Tuy nhiên, khi liên hệ với báo chí, hiệp hội doanh nghiệp cần lưu ý vấn đề chịu trách nhiệm khi cung cấp thông tin. Do các thông tin được đưa ra công chúng nên doanh nghiệp cần bảo đảm tính chính xác trong thông tin của mình. Việc lựa chọn vấn đề, nội dung và ngôn ngữ trên báo chí cần hết sức khéo léo để tránh những hệ quả không đáng có. Cần kiểm tra lại thông tin trên báo có đúng với những gì mình cung cấp hay không sau khi thông tin đó được in ấn/đăng báo.

3.2.4. Giám sát và đánh giá quá trình góp ý xây dựng chính sách, pháp luật

Quá trình góp ý xây dựng chính sách, pháp luật hướng đến mục tiêu và kết quả gì thì hiệp hội doanh nghiệp cần giám sát và đánh giá nội dung đó. Có thể điểm ra những nội dung sau:

- Quá trình góp ý xây dựng chính sách, pháp luật tạo thuận lợi thương mại có diễn ra theo kế hoạch được xây dựng không?
- Những vấn đề bất cập về chính sách, pháp luật đã được cơ quan có thẩm quyền tiếp thu, điều chỉnh chưa?
- Nếu vấn đề chính sách, pháp luật đã được tiếp thu, điều chỉnh thì kết quả đạt được có như mong đợi không?
- Hiệp hội doanh nghiệp có sáng kiến áp dụng để điều chỉnh kế hoạch hay cách thức thực hiện giúp hiệu quả góp ý chính sách tốt hơn dự kiến ban đầu không?

Kết quả của mỗi vấn đề chính sách được hiệp hội doanh nghiệp quan tâm và góp ý dù có thành công hay không, cũng nên được đúc kết thành bài học kinh nghiệm để củng cố và hoàn thiện vai trò của hiệp hội doanh nghiệp hơn.

3.2.5. Tham gia xây dựng văn bản pháp luật cấp địa phương về tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới

Việc tham gia xây dựng văn bản pháp luật cấp địa phương về tạo thuận lợi thương mại có rất nhiều điểm khác biệt so với tham gia xây dựng văn bản pháp luật cấp trung

ương. Thậm chí, không phải địa phương nào cũng chú trọng và có chính sách trong lĩnh vực này. Theo quy định, các địa phương không được ban hành thêm các loại điều kiện hay thủ tục mới, tuy nhiên, các vấn đề như thuế, phí và nhiều hướng dẫn chi tiết khác vẫn thuộc thẩm quyền ban hành pháp luật của địa phương.

Sau khi tham khảo các kênh thông tin của địa phương về tạo thuận lợi thương mại xuyên biên giới, chúng tôi nhận việc vận động chính sách thuận lợi thương mại ở cấp địa phương còn hạn chế vì không gian chính sách về lĩnh vực này còn hẹp.

Quy trình và kỹ năng tham gia xây dựng pháp luật ở cấp địa phương cũng tương tự như trung ương, nhưng có hai điểm mà hiệp hội doanh nghiệp cần lưu ý:

- Cần chú trọng thúc đẩy hoạt động của các hiệp hội doanh nghiệp địa phương
- Hình thức tham gia tốt nhất là thông qua các cuộc đối thoại trực tiếp giữa chính quyền và doanh nghiệp

Vai trò của các hiệp hội doanh nghiệp địa phương

Khuyến nghị của chúng tôi là nâng cao vai trò của hiệp hội doanh nghiệp địa phương. Bởi các hiệp hội doanh nghiệp địa phương thường cộng tác tương đối thân thiết với chính quyền và có thể là kênh thông tin hiệu quả cho các doanh nghiệp trong quá trình góp ý chính sách. Các hiệp hội không chỉ giúp đỡ doanh nghiệp trong việc tiếp cận thông tin mà còn có thể chủ động thực hiện các buổi đối thoại, trao đổi trực tiếp hoặc giúp gắn kết giữa doanh nghiệp và chính quyền.

Hiệp hội doanh nghiệp cũng có thể giúp doanh nghiệp truyền tải tiếng nói đến chính quyền địa phương mà không e ngại sẽ bị “để ý” hay gây khó dễ sau này. Nhiều hiệp hội doanh nghiệp địa phương đã cam kết là sẽ truyền tải ý kiến của các doanh nghiệp một cách ẩn danh, giúp bảo vệ hội viên.

Hiện nay, tại hầu hết các địa phương đều đã có hiệp hội doanh nghiệp của tỉnh, thậm chí có nơi đã tổ chức được đến cấp huyện. Đây là các địa chỉ tin cậy cho các doanh nghiệp khi có vấn đề liên quan đến chính sách.

Đối thoại trực tiếp

Nếu như ở cấp trung ương thì việc lấy ý kiến dự thảo văn bản pháp luật qua đường công văn được đánh giá cao thì ở cấp địa phương, cơ chế đối thoại trực tiếp giữa chính quyền và doanh nghiệp lại mang lại hiệu quả tốt hơn. Nguyên nhân chính của hiện tượng này là do sự gần gũi về khoảng cách địa lý và số lượng doanh nghiệp ít nên việc tổ chức đối thoại dễ dàng hơn rất nhiều. Nhiều địa phương đã thực hiện được cơ chế đối thoại thường kỳ (mỗi tháng hoặc mỗi quý) và mang lại nhiều kết quả tốt đẹp. Hiệp

hội doanh nghiệp nên cùng với chính quyền địa phương đứng ra tổ chức các cuộc đối thoại này.

Các Bộ, ngành hiện nay cũng có nhiệm vụ phối hợp chặt chẽ với các hiệp hội doanh nghiệp tiến hành thường xuyên và thực chất các cuộc đối thoại doanh nghiệp trong quá trình xây dựng, hoàn thiện các cơ chế, chính sách, văn bản pháp luật, đặc biệt trong lĩnh vực thủ tục xuất nhập khẩu. Các cuộc đối thoại này nên tiến hành thường xuyên, theo từng nhóm ngành hàng, lĩnh vực thủ tục hành chính và đảm bảo có sự tham gia của các doanh nghiệp siêu nhỏ, nhỏ và vừa.

Trong quá trình tổ chức, hiệp hội doanh nghiệp cần lưu ý một số điểm sau:

- *Chuẩn bị kỹ lưỡng:* (1) mỗi cuộc đối thoại nên tập trung vào một chủ đề và có dự kiến thành phần tham gia cùng chương trình làm việc; (2) tất cả tài liệu này nên được gửi trước cho các bên liên quan; (3) chuẩn bị trước các thông tin cơ bản về chủ đề thảo luận.
- *Tạo không khí cởi mở, thoải mái:* (1) nên tổ chức đối thoại tại hội trường khách sạn hoặc quán cà phê lớn, tránh hội trường Ủy ban nhân dân; (2) chọn cá nhân độc lập để điều hành thảo luận, tránh biến đối thoại thành độc thoại của cán bộ; (3) cho phép doanh nghiệp viết câu hỏi ra giấy và chuyển lên chủ tọa để tránh lộ diện; (4) ghi chép đầy đủ các câu hỏi, câu trả lời và phát biểu tại cuộc đối thoại.
- *Có công tác theo dõi kết quả đối thoại:* (1) thường xuyên theo dõi việc thực hiện kết quả đối thoại; (2) có báo cáo về việc thực hiện kết quả đối thoại lần trước và trình bày trong lần đối thoại sau.

Thực tiễn đối thoại doanh nghiệp trong lĩnh vực thuận lợi thương mại xuyên biên giới đã được diễn ra sôi nổi tại nhiều địa phương, đặc biệt trong lĩnh vực cải cách thủ tục xuất nhập khẩu. Có thể điểm đến một số sự kiện nổi bật của các địa phương như:

Hải quan Đồng Nai đối thoại với doanh nghiệp xuất nhập khẩu

Tháng 6/2022, Cục Hải quan Đồng Nai đã tổ chức hội nghị đối thoại với doanh nghiệp hoạt động xuất nhập khẩu trên địa bàn tỉnh về các chính sách và thủ tục hải quan. Tham dự có Phó chủ tịch UBND tỉnh Võ Tấn Đức, lãnh đạo các hiệp hội doanh nghiệp Đài Loan, Hàn Quốc, Nhật Bản tại Đồng Nai và hơn 100 doanh nghiệp xuất, nhập khẩu.

Tại hội nghị, các doanh nghiệp đã kiến nghị một số vấn đề xoay quanh việc cải cách thủ tục hành chính hải quan, thực hiện hải quan điện tử, một số vướng mắc trong việc giải quyết hồ sơ, kiến nghị ưu đãi thuế xuất nhập khẩu... Bên cạnh đó, vấn đề thu phí hạ tầng cảng biển của TP.HCM đối với các doanh nghiệp trong lĩnh vực xuất, nhập khẩu cũng làm đội thêm chi phí trong hoàn cảnh việc sản xuất, kinh doanh còn gặp nhiều khó khăn do tình hình dịch bệnh.

(Nguồn: <http://baodongnai.com.vn/tintuc/202206/hai-quan-dong-nai-doi-thoai-voi-doanh-nghiep-xuat-nhap-khau-3120323/>)

Hải Phòng: Hội nghị gặp gỡ, đối thoại với doanh nghiệp trong lĩnh vực xuất nhập khẩu để tháo gỡ khó khăn, giải quyết những vướng mắc, kiến nghị của doanh nghiệp

Sáng 25/5/2022, UBND thành phố tổ chức Hội nghị gặp gỡ, đối thoại với doanh nghiệp trong lĩnh vực xuất nhập khẩu để tháo gỡ khó khăn, giải quyết những vướng mắc, kiến nghị của doanh nghiệp.

Để chuẩn bị cho Hội nghị, Cục Hải quan thành phố đã gửi các Phiếu thu thập thông tin tới 540 doanh nghiệp. Nội dung Phiếu nhằm ghi nhận các vướng mắc, kiến nghị của cộng đồng doanh nghiệp đối với các nội dung có liên quan đến hoạt động xuất nhập khẩu. Trên cơ sở kết quả tổng hợp, phân loại đối với 200 kiến nghị, liên quan tới 35 nội dung; Cục Hải quan thành phố đã báo cáo lãnh đạo UBND thành phố và gửi đến các sở, ban, ngành liên quan để cùng phối hợp nghiên cứu và tiến hành giải đáp.

Tại Hội nghị, lãnh đạo thành phố và các sở, ngành đã tiếp nhận và giải đáp những ý kiến tham gia, đóng góp, đề xuất, kiến nghị của các doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực xuất nhập khẩu, kinh doanh kho, bãi, cảng, cung ứng dịch vụ logistics và các hãng tàu với mong muốn chung tay cùng doanh nghiệp, cùng đồng hành với doanh nghiệp để phục hồi và phát triển kinh tế - xã hội sau đại dịch Covid-19, hướng tới phát triển bền vững.

Nguồn: <https://haiphong.gov.vn/tin-tuc-su-kien/Hoi-nghi-gap-go-doi-thoai-voi-doanh-nghiep-trong-linh-vuc-xuat-nhap-khau-de-thao-go-kho-khan-giai-quyet-nhung-vuong-mac-kiem-nghi-cua-doanh-nghiep-92353.html>

TP Hồ Chí Minh đối thoại với doanh nghiệp về chính sách thuế và xuất, nhập khẩu

Hơn 350 đại diện các doanh nghiệp trên địa bàn thành phố tham dự hội nghị. Hội nghị nhằm phổ biến những quy định mới về chính sách thuế, quản lý và kiểm tra chuyên ngành đối với hàng hóa xuất khẩu, nhập khẩu; đồng thời giải đáp các vướng mắc, tháo gỡ khó khăn về chính sách thuế và chính sách quản lý đối với hàng hóa xuất, nhập khẩu.

Hội nghị đã tiếp nhận và giải đáp hơn 80 câu hỏi liên quan đến các vấn đề về miễn, giảm, kiểm tra chuyên ngành đối với thức ăn bổ sung thủy sản, sản phẩm xử lý môi trường thủy sản nhập khẩu; thuế giá trị gia tăng đối với sản phẩm, chế phẩm sinh học xử lý chất thải chăn nuôi; nộp giấy chứng nhận hợp quy để thông quan hàng hóa; biểu thuế xuất khẩu, biểu thuế nhập khẩu ưu đãi, danh mục hàng hóa và mức thuế tuyệt đối, thuế hỗn hợp, thuế nhập khẩu ngoài hạn ngạch thuế quan...

(Nguồn: <https://nhandan.vn/tp-ho-chi-minh-doi-thoai-voi-doanh-nghiep-ve-chinh-sach-thue-va-xuat-nhap-khau-post716496.html>)

Cục Hải quan Thanh Hóa đối thoại với hơn 200 doanh nghiệp có hoạt động xuất, nhập khẩu

Ông Lê Xuân Huế, Cục trưởng Cục Hải quan Thanh Hóa, cho rằng, hội nghị này là cơ hội để cơ quan Hải quan trao đổi thông tin, tuyên truyền về các chính sách quản lý Nhà nước về lĩnh vực xuất, nhập khẩu. Đồng thời là dịp để lắng nghe các khó khăn, vướng mắc từ phía doanh nghiệp, nhằm hướng dẫn, giải đáp, kiến nghị hoàn thiện cơ chế, chính sách và các thủ tục hành chính của Nhà nước.

Tại hội nghị, Cục Hải quan Thanh Hóa đã phổ biến các chính sách mới có liên quan đến hoạt động hải quan trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa, như: Nghị quyết số 37/2021/QH15 của Quốc hội về thí điểm một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển tỉnh Thanh Hóa; Nghị quyết số 248/2022/NQ-HĐND của HĐND tỉnh Thanh Hóa về việc ban hành chính sách hỗ trợ các phương tiện vận tải biển quốc tế và nội địa; hỗ trợ doanh nghiệp vận chuyển hàng hóa bằng container qua cảng Nghi Sơn.

Tại hội nghị, nhiều doanh nghiệp đã kiến nghị Cục Hải quan Thanh Hóa tiếp tục quan tâm tháo gỡ khó khăn và tạo điều kiện thuận lợi trong hoạt động sản xuất, kinh doanh, xuất nhập khẩu; đặc biệt quan tâm hướng dẫn, hỗ trợ doanh nghiệp trong thực hiện thuế hải quan, quy trình thủ tục sau thông quan hàng hóa.

Nguồn: <https://baothanhhoa.vn/thoi-su/cuc-hai-quan-thanh-hoa-doi-thoai-voi-hon-200-doanh-nghiep-co-hoat-dong-xuat-nhap-khau/168859.htm>

LỜI KẾT

Thuận lợi thương mại xuyên biên giới tạo ra rất nhiều cơ hội và thách thức đối với Việt Nam, đặc biệt là đối với cộng đồng doanh nghiệp. Những thuận lợi trong chính sách sẽ giúp doanh nghiệp giảm được thời gian và chi phí trong hoạt động kinh doanh. Ngược lại, khó khăn và thách thức lớn nhất từ các FTA đối với Chính phủ trong quá trình thực thi là việc thay đổi quy trình, sửa đổi, bổ sung, hoàn thiện chính sách nhằm làm cho các thủ tục thuận lợi thương mại xuyên biên giới được chuẩn hóa, thuận lợi và hài hòa.

Cuốn Cẩm nang là tổng hợp các kỹ năng và kinh nghiệm cơ bản mà hiệp hội doanh nghiệp cần có để chủ động tham gia vào quá trình xây dựng chính sách, pháp luật trong thuận lợi thương mại xuyên biên giới. Chúng tôi hy vọng những gì được trình bày ở đây là cần thiết và có ích cho các hiệp hội doanh nghiệp, góp phần thực hiện hiệu quả chính sách thuận lợi thương mại tại Việt Nam.

VCCI trân trọng cảm ơn những nỗ lực của cộng đồng doanh nghiệp trong thời gian qua đã sát cánh cùng Chính phủ, các Bộ ngành và VCCI để góp phần cải cách môi trường kinh doanh. VCCI hy vọng sẽ tiếp tục nhận được sự hợp tác cũng như các ý kiến đóng góp của doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp và các tổ chức, cá nhân khác nhằm tiếp tục nâng cao chất lượng hoạt động hỗ trợ và phục vụ doanh nghiệp của mình.